

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2009. május 12.

BIOLÓGIA

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI ÉRETTSÉGI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

**OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM**

Útmutató a középszintű dolgozatok értékeléséhez

1. Kérjük, **piros tollal** javítson!
2. Pipálja ki a helyes válaszokat! Minden **pipa 1 pontot ér**. Fél pont nem adható. Amennyiben a két pontos feladatot helyesen oldotta meg a jelölt, két pipát tegyen!
3. Ha egy feladatnak olyan helyes megoldása is van, mely a javítókulcsban nem szerepel, kérjük hogy a javító fogadja el. Így járjon el a szinonim kifejezések esetében is (például *klorplasztisz – zöld szintest*)!
4. A megoldókulcsban **ferde vonallal (/)** jeleztük az egymással egyenértékű helyes válaszokat.
5. A feladat végén a szürke mezős táblázatban **összesítse a pontszámokat!**
6. A teljes feladatsor végén az **összesítő táblázatban** adja meg az egyes feladatokra elért pontszámot, majd ezek összegeként az összpontszámot!
7. A feladatban elért **összpontszámot 1,25-tel szorozva** kapja meg az írásbeli vizsgarész pontszámát, ami százalékban kifejezve adja a dolgozat minősítését. Ha az így kiszámított vizsgapont nem egész szám, akkor a kerekítés szabályai alapján kell kerekíteni.
8. Ha az a feladat, hogy a jelölt **egész mondatban fogalmazzon** – például az indoklásoknál, magyarázatoknál – csak nyelviileg helyes mondatok fogadhatók el. Kérjük, hogy a **helyesírási hibákért ne vonjon le pontot**, de az **értelemzavaró fogalmazást ne fogadja el!**

Eredményes munkát kívánunk!

I. A hangyák **8 pont**

A feladat a részletes követelményrendszer 3.4.2 és 5.1.2. fejezete alapján készült.

1.	3 pár ízelt láb / fej, tor, potroh	1 pont
2.	Az izmok (belülről) a kitinvázhoz tapadnak / külső váz	1 pont
3.	mechanikai (tapintás)/ kémiai (szaglás-ízlelés) – <i>bármelyik</i> .	1 pont
4.	A rovarszem mozaikszem / sok egységből áll / összetett, az emberi szem hólyagszem / egyetlen lencséje van.
<i>Vagy: bármely más lényegi különbség megfogalmazása, ha azt mind a rovarszemnél, mind az emberi szemnél leírja.</i>	1 pont
5.	táplálkozás (fogyasztás)	1 pont
6.	szimbiózis / táplálkozás	1 pont
7.	szimbiózis	1 pont
8.	élősködés / parazitizmus	1 pont

*Ábrák forrása: Diesney, W.: Az természet világa
Kepes György: A világ új képe Corvina, 1979*

II. Virágról virágra **8 pont**

A feladat a részletes követelményrendszer 3.4.1., 3.4.3. fejezete alapján készült.

- 1.
A.	szíromlevél	1 pont
B.	porzószál	1 pont
C.	csészelevél	1 pont
D.	bibe	1 pont

- 2.
A+C	takarólevelek	1 pont

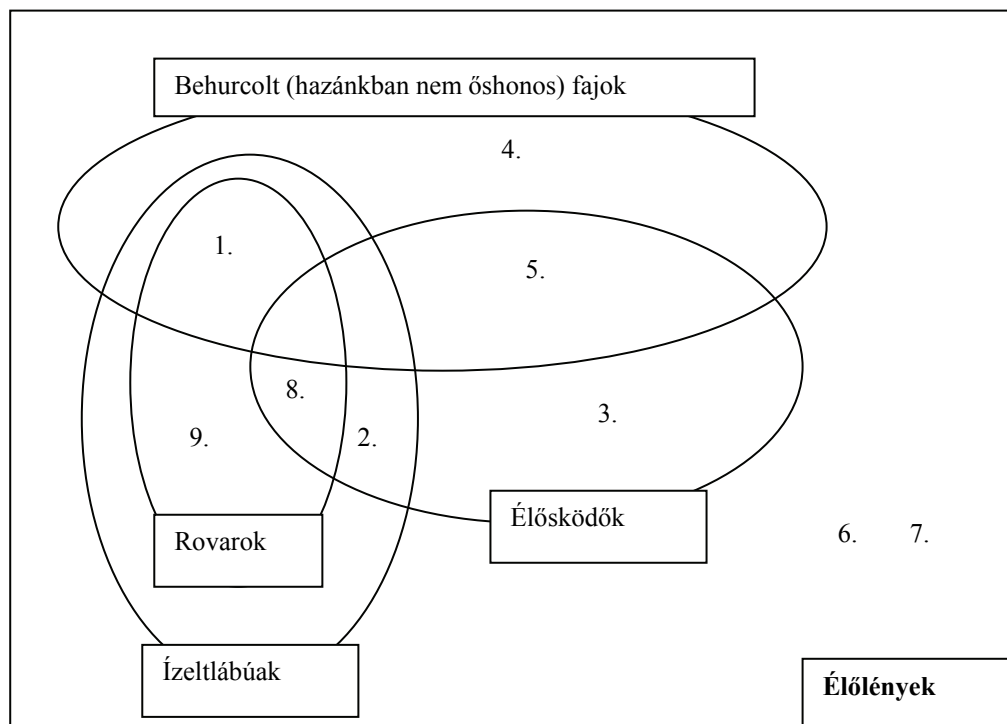
- 3.
Az E faj egyszikű, az F faj kétszikű	1 pont
Kétszikűek: van külön csészelevél és szíromlevél/ a takarólevelek nem egyneműek / kettős virágtakaró / főeres levélerezet (<i>bármely kettő</i>)	1 pont
Egyszikűek: hármashatos szimmetriájú virág / nincs csésze / lepellevelek / párhuzamos levélerezet (<i>bármely kettő</i>)	1 pont

Ábrák forrása: eredeti

III. Élőlények csoportjai

9 pont

A feladat a részletes követelményrendszer 3.4.2 és 5.1.2. fejezete alapján készült.
Minden jó helyre írt szám 1 pont.

IV. Tavaink mélyén

6 pont

A feladat a részletes követelményrendszer 5.4.1. fejezete alapján készült.

1.	A csuka és a szürke gém.	1 pont
2.	A vízinövények és a fitoplankton.	1 pont
3.	Zooplankton / puhatestűek / gyűrűsférges / rákok közül bármelyik kettő.	1 pont
4.	Zooplankton / réce / rovarlárva / ponty / puhatestűek közül bármelyik kettő	1 pont
5.	Réce, ponty, rovarlárva közül bármelyik kettő megnevezése	1 pont
6.	A csibor.	1 pont

Az ábra forrása:

Attenborough, David: Az élővilág atlasza Geoholding, 1994

V. Vírusok

9 pont

A feladat a részletes követelményrendszer 3.1.1., 6.1.2 fejezetei alapján készült

1. A vírusok felépítése:

fehérje	1 pont
DNS vagy RNS/ nukleinsav	1 pont

2. A teljes, helyes számsorért adható pont.

1 pont

1.	vagy	1.	A vírusok megkötődnek a gazdasejt receptorain.
3.		2.	A vírus saját örökítőanyagát a gazdaszervezet sejtjébe juttatja.
5.		5.	A gazdaszervezet sejtje elpusztul, a vírusok kiszabadulnak.
2.		4.	Enzimek segítségével feloldják a sejtfalat/sejthártyát.
4.		3.	A gazdasejt anyagait felhasználva vírusokat állít elő.

3. ACD

1 pont

4. a mutáns változatok az embereket fertőzhetik meg/ az állatról emberre terjedhet a kórokozó vagy: az orr- és torok nyálkahártyáján tapad meg a vírus/ a vírus könnyebben eléri az orr- és a torok nyálkahártyáját, mint a tüdőt, így könnyebben fertőz / az emberek körében fertőzhet
Más helyes megfogalmazás is elfogadható.

1 pont

5.

	meghatározás	példa	pontszám
fertőzés	A kórokozó behatolása és elszaporodása a szervezetben.	<i>bármilyen helyes példa elfogadható, pl. torokgyulladás</i>	2 pont
járvány	Tömeges megbetegedés, a kórokozó gyors szaporodása miatt a megfertőzöttek száma gyorsan nő. Vagy: A fertőzött szervezet maga is fertőz.	<i>bármilyen helyes példa elfogadható, pl. influenza</i>	2 pont

VI. A sejt élete

9 pont

A feladat a részletes követelményrendszer 2.3. és 6.1.1. fejezete alapján készült.

1.	I	1 pont
2.	H	1 pont
3.	I	1 pont
4.	A: mitokondrium	1 pont
	B: (durva felszínű) endoplazmatikus hálózat/membrán/retikulum (DER)	1 pont
	C: sejtmag/magplazma/magnedv/kromatinállomány	1 pont
5.	C	1 pont
6.	D	1 pont
7.	A	1 pont

VII. Az emberi vér alakos (sejtes) elemei **9 pont**

A feladat a követelményrendszer 3.4.4, 4.6.1 és 4.8.5 pontjai alapján készült.

1. A		1 pont
2. D		1 pont
3. A		1 pont
4. C		1 pont
5. B		1 pont
6. A		1 pont
7. A		1 pont
8. B		1 pont
9. E		1 pont

VIII. Kilégzés, belégzés **5 pont**

A feladat a részletes követelményrendszer 4.5.2 pontja alapján készült.

1. háti/mellkasi
2. mellcsont/szegycsont
3. a porcos / mozgékony kapcsolat
4. a belégzés során / az I. helyzetben
5. rekeszizom

Kép forrása:

Both-Csorba : Források (Természet-tudomány-történet I.) Nemzeti Tankönyvkiadó 2003

IX. Megküzdés és egészség **9 pont**

A feladat a követelményrendszer 4.8.4 pontja alapján készült.

1.	Operáns /instrumentális / próba-szerncse	1 pont
2.	mellékvesevelő	1 pont
	adenalin / noradrenalin	1 pont
3.	vérnyomás: nő	1 pont
	vércukorszint: nő	1 pont
	aktivitás: fokozódik	1 pont
4.	A kontrollálhatatlan áramütés. / Nem tudta megszüntetni a kellemetlen ingert.
/Félelem az áramütésektől	1 pont
5.	A tartós stressz idegi-hormonális úton gátolja az immunrendszer működését.	1 pont
6.	A rövid ideig tartó stressz növeli az aktivitást/ fokozhatja az agresszivitást,
míg a tartós stressz
passzívvá tesz / apatikus, közönyös állapotot idéz elő stb.	1 pont

Ábra forrása:

Bánkuti-Both-Csorba: A kísérletező ember Kairosz 2006

X. Az öröklődés alapjai**8 pont**

A feladat a részletes követelményrendszer 6.2.1. fejezete alapján készült.

Minden helyes válasz: 1 pont

1. diploid
2. homológ
3. heterozigóta
4. különböző
5. kodomináns
6. homozigóta
7. különböző
8. független